

УДК 691.22

DOI: <https://doi.org/10.18664/1994-7852.136.2013.108203>

Асп. Ахмед Абдульсахиб Абдуль Амер (ХНАМГ)

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ ПРОЦЕСУ ОЗДОБЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ

Представив д-р екон. наук, професор А.Є. Ачкасов

Актуальність даної теми обумовлена тим, що будівельна галузь є однією з найважливіших галузей народного господарства, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в Україні. Важливість цієї галузі для економіки будь-якої країни можна пояснити так: капітальне будівництво, напевне, як жодна інша галузь економіки створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей народного господарства. Економічний ефект від розвитку цієї галузі

полягає в мультиплікаційному ефекті коштів, вкладених у будівництво. Адже з розвитком будівельної галузі будуть розвиватися виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь, металургія і металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробна і фарфоро-фаянсова промисловість, транспорт, енергетика тощо. І, вочевидь, як жодна інша галузь економіки будівництво сприяє розвитку підприємств малого бізнесу, особливо того, який спеціалізується на оздоблювальних і

ремонтних роботах, на виробництві та встановленні вбудованих меблів і т. ін. Зростання будівельної галузі неминує викликає економічне зростання у країні і виникнення необхідних умов для вирішення багатьох соціальних проблем. Але на сучасному етапі її розвитку говорити про будь-яку конкурентоспроможність цієї галузі не є можливим. Якщо на регіональному рівні чітко просліджується тенденція верховенства будівельних організацій центральних районів і великих міст-мільйонерів у зв'язку з їх значними потужностями і інвестиційною привабливістю, то на глобальному рівні будівельна галузь України програє через брак необхідного фінансового забезпечення.

Теоретичним, методологічним і практичним аспектам фінансування будівництва присвячені праці П.С. Рогожина, А.Ф. Гойко [1], А.Д. Чернявського [2], К.В. Ізмаїлової [3] та інших.

Названі автори опублікували цілу низку методичних рекомендацій щодо вирішення питань фінансування будівництва. Проте однозначної думки

щодо рекомендацій з удосконалення механізму фінансового забезпечення організаційно-технологічних рішень процесу оздоблювальних робіт немає, що призводить лише до різноманітних рекомендацій щодо його фінансування і не вирішує проблеми його здійснення в практичній діяльності самою будівельною організацією.

Саме тому потрібно дослідити, як здійснюється фінансове забезпечення будівельної організації, що і розглядається в даній статті.

Будівельний процес – це функціональна система матеріального виробництва, у якій капітальні вкладення перетворюються в основні фонди у вигляді готових до експлуатації будинків і споруд. Функціональне призначення будівництва – реалізація інвестицій на створення нових і реконструкцію діючих виробничих і невиробничих об'єктів, їх подальше технічне переозброєння [4].

Згідно зі статистичними даними Державного комітету статистики індекс обсягу виконаних оздоблювальних робіт протягом 1997-2012 рр. мав таку тенденцію, як на рисунку.

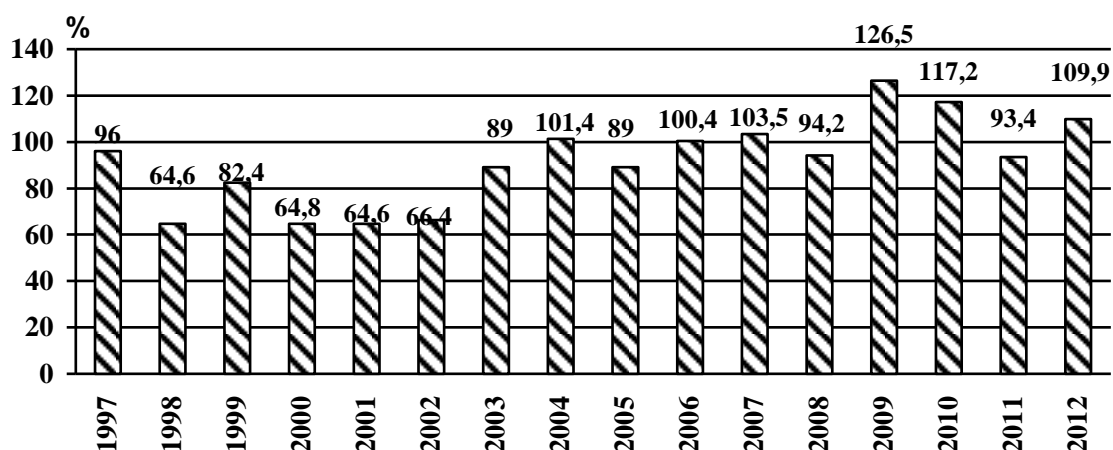

Рис. Динаміка індексів обсягу виконаних оздоблювальних робіт

Аналізуючи стан будівельної галузі у 2012 р., можна спостерігати, що будівельниками виконано робіт на суму

38,0 млрд грн, що на 16,5 % більше порівняно з попереднім роком. Зростання обсягів будівництва у 2012 р. порівняно з

попереднім роком відбулося за всіма основними видами будівельної діяльності. Зокрема, на 11,0 % збільшено обсяги робіт на будівництві завершених будівель і споруд, у тому числі на 12,8 % зросло будівництво будівель (переважно житлових) і на 1,9 % – мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітену, частка яких у загальному обсязі становить 51,2 та 4,5 % відповідно. Підприємства, що прокладають дороги, збільшили обсяги робіт на 27,2 %. Водночас скорочено (на 3,7 %) обсяги за іншими видами будівельних робіт (монтаж металевих конструкцій, улаштування основ і буріння свердловин і шурфів). Також на 8,5 % зросли обсяги робіт з підготовки будівельних ділянок, на 1,5 % – із завершення будівництва (столярні роботи, фарбування та скління) і на 0,6 % – з обладнання будівель (електромонтажні роботи). У 2012 р. за характером будівництва обсяги робіт розподілилися таким чином: роботи з нового будівництва, реконструкції та технічного переозброєння становили 75,0 % загального обсягу робіт, з капітального та поточного ремонтів – відповідно 16,0 та 9,0 % (у 2011 р. – 18,2 та 7,7 %).

Згідно з ситуацією, що склалася, слід зазначити, що динаміка зростання забезпечувалась переважно тими видами оздоблювальних робіт, які мають комерційну спрямованість і джерелом інвестицій яких є приватні кошти інвесторів. На відміну від будівництва будівель, яке здійснюється, головним чином, за рахунок коштів приватних інвесторів, виконання робіт з будівництва мостів, шляхових естакад, тунелів і ліній метрополітену залежить від стабільного, рівномірного та достатнього фінансування з державного та місцевих бюджетів. Хронічне недофінансування будівництва метрополітену не дозволяє вести оздоблювальні роботи на повну потужність, оскільки кошти, які виділяються, у більшості випадків йдуть на

погашення боргів минулих періодів, виплату заробітної плати будівельникам і підтримання в задовільному технічному стані вже збудованих ділянок. Для проведення тунелепрохідницьких робіт вкрай необхідна нова сучасна техніка, на яку також бракує коштів. Інша проблема, пов'язана з недостатнім і нерівномірним фінансуванням, – відтік кваліфікованих спеціалістів [5].

Звідси можна зробити висновок, що для функціонування даної галузі необхідна ефективна система фінансового забезпечення. Що ж з себе являє система фінансування в галузі будівництва?

Згідно з Законом України «Про підприємства в Україні» джерелами формування майна підприємства і, отже, джерелами фінансування оздоблювальних робіт можуть бути:

- власні фінансові ресурси (власний капітал), у тому числі прибуток, одержаний від реалізації продукції, робіт, послуг, а також від інших видів господарської діяльності;
- амортизаційні відрахування на повне відтворення основних засобів;
- бюджетні асигнування;
- кредити комерційних банків та інших юридичних осіб;
- безоплатні або благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян;
- інші джерела, не заборонені законодавчими актами.

Найприйнятнішим для будівельної організації є комплексний підхід до вибору джерел фінансування. Тоді основною передумовою визначення оптимальної структури таких джерел може бути детальний аналіз:

- можливого обсягу внутрішніх джерел фінансування своєї діяльності;
- можливого обсягу залучення додаткових коштів, пов'язаного з подорожчанням капітальних витрат.

Не слід забувати, що порушення оптимального співвідношення між

Будівельні матеріали та конструкції

власними і залученими джерелами фінансування інвестиційної діяльності може призвести до погіршення фінансового стану підприємства [6].

Проаналізуємо стан фінансового забезпечення в Україні за джерелами фінансування у 2006 р. (таблиця).

Таблиця

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2012 р.

Джерела фінансування	Освоєно (використано)			
	Капітальні інвестиції		у т.ч. інвестиції в основний капітал	
	тис. грн	у % до загального обсягу	тис. грн	у % до загального обсягу
Всього	14897231 2	100,0	12525367 2	100,0
у т. ч. за рахунок				
коштів державного бюджету	9605313	6,5	6845808	5,5
коштів місцевих бюджетів	6732234	4,5	5446175	4,3
власних коштів підприємств та організацій	89136284	59,8	72336800	57,8
коштів іноземних інвесторів	5094161	3,4	4582854	3,7
коштів інвестиційних фондів	2274827	1,5	2171100	1,7
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	5110426	3,4	5110426	4,1
кредитів банків та інших позик	21256846	14,3	19406196	15,5
інших джерел фінансування	9762221	6,6	9354313	7,4

З таблиці бачимо, що фінансування в Україні у 2012 р. відбувається в основному за рахунок власних джерел (59,8 %). При нестачі коштів організації насамперед звертаються за залученням кредитів та інших позик (14,3 %). Незначна сума коштів надходить від інвестиційних фондів (1,5 %).

Найбільшу питому вагу в обсягах фінансового забезпечення займають власні кошти підприємств та організації і вони зростають. Всі інші види фінансування становлять незначний розмір. А це і створило негативний вплив на діяльність будівельних організацій, тому що власних коштів на ведення оздоблювальних робіт у них не вистачає, а кошти, які можливо отримати за рахунок кредитів банків, для

більшості будівельних підприємств є недоступними або не забезпечують рентабельність за рахунок існуючих відсоткових ставок [7].

Якоюсь мірою існуючий стан фінансового забезпечення пов'язаний з недоліками в управлінні інвестиційно-будівельною діяльністю (ІБД), а саме:

- невпорядкованість нормативно-правового та методичного забезпечення ІБД, регулювання, розмежування і реалізації функцій управління ІБД, невідповідність новим умовам і вимогам;
- нерозвиненість сучасних організаційних форм управління;
- суміщення рядом учасників інвестиційно-будівельного процесу функ-

цій контролю і державного регулювання з функціями господарського управління;

- багаторазове дублювання окремих функцій на різних рівнях управління;

- відсутність чіткого механізму реалізації функцій, розподіл компетенції і відповідальності між учасниками інвестиційно-будівельного процесу;

- неповне охоплення функцій управління, особливо пов'язаних із функціонуванням будівельного комплексу в специфічних умовах перехідного періоду до ринкових відносин;

- недосконалість системи мотивації та стимулювання учасників ІБД, а також санкцій, які встановлюють відповідальність за невиконання, неповне або неналежне виконання функцій управління;

- домінування орієнтації в управлінні на організації та трудові колективи, а не на кінцеві результати ІБД;

- нерозвиненість інформаційної інфраструктури, недостатня інформаційна підтримка ІБД та їх організаційна розрізненість;

- неповний облік складу зацікавлених учасників ІБД.

Висновки. Отже, необхідною є раціоналізація як системи фінансування, так і оптимізації інструментів і методів здійснення. Потрібно:

- удосконалювати існуючі підходи до планування і розподілу коштів фінансування, зорієнтовуючись на скорочення кількості незавершених будівництвом об'єктів і концентрування коштів бюджету будівельних організацій на будовах з високим рівнем готовності;

- забезпечувати системний відбір об'єктів будівництва для включення в “портфель замовлень”;

- інвестувати кошти не тільки в новобудови, але і в будівництво об'єктів, розпочатих раніше, що зменшить моральне і фізичне їх старіння, зменшить вартість будівельного об'єкта;

- створити єдиний банк даних по об'єктах незавершеного і нового будівництва, що дозволить приймати якісні рішення щодо управління коштами;

- капітальні вкладення на об'єкти, що увійшли до плану, виділяти за нормативом;

- забезпечити системний моніторинговий контроль за освоєнням коштів.

Список літератури

1. Рогожин, П.С. Економіка будівельних організацій [Текст] / П.С. Рогожин, А.Ф. Гойко. – К.: Видавничий дім „Скарби”, 2001. – 448 с.
2. Чернявський А.Д. Тенденції ринкової трансформації організаційних форм управління в будівельному комплексі України [Текст] / А.Д. Чернявський. – К.: Оптима, 2003. – 326 с.
3. Ізмайлова, К.В. Фінансовий аналіз у будівництві [Текст]: навч. посібник / К.В. Ізмайлова. – К.: Кондор, 2007. – 236 с.
4. Чернявський, А.Д. Економічна ефективність управління будівельним комплексом України [Текст] / А.Д. Чернявський, О.Ф. Іткін // Будівництво України. – 2003. – № 2. – С. 13–17.
5. Бандурка, О.М. Фінансова діяльність підприємства [Текст] / О.М. Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов. – К.: Либідь, 1998. – 375 с.
6. Поколенко, В. О. Проблеми впровадження та економічної діагностики інновацій у будівельному комплексі України [Текст] / В.О. Поколенко // Будівництво України. – 2003. – № 2. – С. 23–26.
7. Ізмайлова, К.В. Економічне обґрунтування умов розрахунків за будівельну продукцію [Текст] / К.В. Ізмайлова // Економіка будівництва. – 2005. – № 3. – С. 12–15.

Ключові слова: будівельна галузь, оздоблювальні роботи, ефективність функціонування, інвестиційна діяльність.

Анотації

Розглядаються питання сутності і стану фінансового забезпечення організаційно-технологічних рішень процесу оздоблювальних робіт. Визначаються основні джерела фінансування, їх структура та особливість.

Рассматриваются вопросы сущности и состояния финансового обеспечения организационно-технологических решений процесса отделочных работ. Определяются основные источники финансирования, их структура и особенности.

The questions of the nature and state of the financial support of organizational and technological solutions process finishes. Identifies the major sources of funding, their structure and characteristics.